

49-Konformizmin toplumsal izdüşümü: Vicki Baum'un "Berlin Oteli" romanı

Cihan TUNCER¹

APA: Tuncer, C. (2022). Konformizmin toplumsal izdüşümü: Vicki Baum'un "Berlin Oteli" romanı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (26), 814-824. DOI: 10.29000/rumelide.1076383.

Öz

Dışsal bir dayatma olmaksızın kişinin davranış ve düşüncelerini çoğunluğa uyarlaması olarak tanımlanan konformizm veya uyumculuk, sosyal psikolojinin inceleme alanına girer. Birlikteliliği ve biz duygusuyla motive olmuş dayanışmayı beraberinde getirmesiyle olumlu bir görüntü verse de bireyselliği tehdit eden ve özgürlüğü kısıtlayan yapısıyla olumsuz bir olgudur. Öyle ki konformizm kendiliğindenlik, orijinallik, yetenek, ahlaki cesaret gibi zenginlikleri yok eden dolayısıyla bireyi sıradanlaştıran, kalabalıklar içinde anonimleştiren bir yapıya sahiptir. Dışarıdan yönelen herhangi bir etki olmaksızın içselleştirebileceği gibi konformizm bazen de dışlanma, aşağılanma, aforoz edilme gibi dışarıdan bireye yönelen tehditleri bertaraf etme adına zorunlu olarak sergilenenmektedir. Bu daha çok kendini savunma mekanizması olarak değerlendirmesi gereken bir durumdur. İster zorunlu isterse gönüllü olsun konformizmi benimseme insanlara bedeller ödemeyi dayatır. Çünkü seçimleri, kararları ve eylemleri ile kendi gerçekliğini inşa eden insan aynı zamanda seçtiği yaşamın sorumluluğunu da üstlenmekle yükümlüdür. Seçilen her yaşam kendi içinde belirli kuralları, düşünce biçimini ve eylemleri barındırır ve kişi bunlardan kaçma imtiyazına sahip değildir. Bunun en trajik deneyimini milyonlarca insan yakın tarihte Nasyonal Sosyalizmle yaşamıştır. Hitler'i iktidara taşıyan milyonlar bunun bedelini kendilerine dayatılan yaşamı dolayısıyla sahte benliklerle, kendi olamadan yaşamayı kabullenerek ödemiştir. Bu çalışmada, bir özgürlük sorunu olarak ortaya çıkan ve Nasyonal Sosyalizm dönemi insanında kimi zaman gönüllü kimi zaman zorunlu düşünce ve eylem biçimini tanımlayan konformizmin Vicki Baum'un *Berlin Oteli* romanındaki izdüşümleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Vicki Baum, Berlin Oteli, konformizm, nonkonformizm, nasyonal sosyalizm

The social projection of conformism: Vicki Baum's novel "Hotel Berlin"

Abstract

Conformism, also known as conformity, which describes the adaptation of one's behaviors and thoughts into the majority without external imposition, belongs under social psychology. Although it has a positive outlook that promotes unity and solidarity through the use of we-feeling, it is inherently a negative phenomenon with its nature threatening individuality and restricting freedom. Moreover, conformism has a nature that undermines the riches such as spontaneity, originality, ability, and moral courage, resulting in the banalization and anonymization of individuals among the crowds. While conformism can be internalized without any external impacts, it can be sometimes taken on necessarily in order to get rid of the external threats for individuals such as exclusion, abasement and excommunication. This is rather a state to be interpreted as a defense mechanism. Taking conformism over whether willingly or compulsorily enforces carrying the can on people. Since one

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü (Ardahan, Türkiye), cihantuncer@ardahan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-1185-5330 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 20.12.2021-kabul tarihi: 20.02.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1076383]

building his own reality with his choices, decisions and actions is also supposed to take responsibility for the path he has chosen. All the chosen lives have their own set of laws, ways of thinking and actions in themselves which no one has the authority to abnegate. In recent years, millions of people have experienced the most tragic one with National Socialism. Millions of people putting Hitler into power carried the can by confessing to live the imposed lives leading to the false selves and being not themselves anymore. The current study aims to ascertain the projections of conformism that arose as an issue of freedom and defined the way of thinking and acting of the people of the National Socialism period – sometimes willingly and sometimes compulsorily – within *Hotel Berlin* authored by Vicki Baum

Keywords: Vicki Baum, Hotel Berlin, conformism, nonconformism, national socialism

Giriş

Sosyal psikolojinin inceleme alanına giren konformizm (ing. conformism, alm. Konformität) veya Türkçeleştirilmiş biçimiyle uymacılık, çevreden yönelen herhangi bir baskı olmaksızın kişinin davranış ve düşüncesini çoğunluğa uyarlaması biçiminde tanımlanır. Çoğunluğa veya belirli bir sosyal topluluğa uyarlanma, kişi için önemli yararlar sağlaması; olası tehditler karşısında topluluk/çoğunluk üyeleri arasında tutum ve davranışlarda meydana gelen homojen yapının tehditlerle başa çıkmada önemli bir rol üstlenmesi, konformist güdülenmeyi mantıksal bir zemine oturtur. Grup içi bu homojenlikten kaynaklanan birliktelik/biz duygusu bağlılığı güçlendirir, işbirliğine dayalı eylemi ve kolektif bilinci teşvik eder (Kessler und Fritsche, 2018: 145-147). Çıkara dayalı uyma davranışı dışarıdan herhangi bir dayatma olmadan gerçekleşebileceği gibi bazen grup baskısı, eleştiri, ikna etme veya zorbalık gibi çoğunluğun etkisi ile gelişebilir, davranış ve tutum değişikliğine gidilebilir. Buradaki uyma davranışı ise bireye dışlanma, aşağılanma, aforoz edilme, cezalandırılma vb. olumsuzluklardan korunma veya kaçınma olanağı tanır (Yükselbaba, 2017: 258-259). Konformizm ister kişiye fayda sağlasın ister toplum dışına itilmekten korusun, sonuç olarak doğası itibarıyla bireyselliği tehdit eden, bireyi kalabalıklar içinde anonimleştiren bir yapıda olduğundan sorunlu bir kavramdır.

Konformizmi sorunlu kılan diğer bir özelliği özgürlük ile olan karşıtlığıdır. Berlin *İki Özgürlük Kavramı* başlıklı makalesinde, insanların özgürlüğü kısıtlandıkça “kendiliğindenlik, orijinallik, deha ve yetenek için, zihinsel enerji ve ahlaki cesaret için hiçbir yer olamayacaktır. Toplum “kolektif sıradanlığın” ağırlığıyla ezilecektir. Zengin bir çeşitlilik adına ne varsa hepsi, sadece “yetenekleri körelmiş”, “tutuk ve dar görüşlü”, “kasılmış ve çarpık” insanları besleyen geleneğin, insanların değişmez konformizm eğiliminin ağırlığı altında ezilecektir” (2007: 66) der. Berlin’in bu ifadeleri, konformizmin bir özgürlük sorunu olduğunu doğrular niteliktedir. Varoluşçu psikolog May ise konformizmi, 20.yüzyılda insanın özgünlüğün önünde bir engel olarak değerlendiren cümleler sarf eder:

“...benlik her zaman insanlar arasındaki ilişkilerde doğar ve büyür. Fakat tamamen sosyal çevrenin bir yansıması olarak kaldığı surece hiçbir "ego", sorumluluk "sahibi bir kişilik olgusuna doğru ilerleyemez. Çağımızda "özgün kişilik olgusuna en büyük tehdit, topluma "yerleşmiş olan 'normlara kayıtsız şartsız uyma' kavramıdır."Genel kalıplara uyum sağlamanın, 'toplumda kabul görmenin' ve başkaları tarafından 'sevilen' bir insan olmanın tek çıkar yol olarak görüldüğü bir ortamda yaşıyoruz.” (May, 1997: 85).

Genositler, işkenceler, toplama kampları gibi insanlık dışı deneyimlerle özdeşleşen 20.yüzyıl, köleliği özgürlüğe yeğlemiş; seçimini otoriteye itaat yönünde kullanmış milyonların bir tasarımıdır. Geçen yüzyılın en bilindik trajedisi, insanoğlunun yaşamına dair gerçekleştirdiği en yanlış varoluşsal seçim, toplumsal bellekteki izleri hala silin(e)meyen Nazizm dönemidir (Yükselbaba: 228). Fromm’un

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Özgürlükten Kaçış adlı yapıtında, insanın özgürlüklerini başkalarına-diktatörlerin-devretme motivasyonları üzerinde durulur. Fromm, kitabının bir alt başlığında özgürlüklerini kaybetme pahasına Hitler'i iktidara taşıyan insanların patolojik düşünce yapısının izlerini sürerek Nazi rejimini onaylamanın mantığını anlamlandırmaya çalışır. Bu noktada aradığı yanıtı, aşağı orta sınıfa mensup Almanların Nasyonal Sosyalistlerle olan ilişkisinde bulur. Aşağı orta sınıf, güçlüye hayranlık duyarken zayıftan haz etmeyen, düşmanca hislerle hareket eden bir karakteristiğe sahiptir. Aşağı orta sınıfın bu karakteristiği, Alman ırkını önceleyen, ötekileri ve zayıfları dışlayan, lidere mutlak itaati talep eden Nazilerin karakteristiği ile büyük oranda örtüşmektedir. Bu zihniyet yakınlığına bir de Almanya'nın I. Dünya savaşından yenik çıkması, üstesinden gelinemez bir hal alan ekonomik krizler ve yitirilen toplumsal saygınlık eklenince Nazilere boyun eğme ve uyum sağlama kaçınılmaz olur (Yükselbaba: 264). Fromm'a (2008:165-166) göre ister zihniyet uyuşması ister kötü koşullardan ve güvensizlikten kurtulma amacı ile olsun yetkeye boyun eğmenin, kendiliğin ve özgünlüğün yitirilmesi gibi olumsuz sonuçlar doğurur. Öyle ki özgün benliğin-düşünme, duyma ve arzulama edimlerinin- yerini sahte benlik alır, başka bir ifadeyle birey kimliğini yitirir. Kimliğini yitiren birey ise uyum sağlama ve başkaları tarafından onaylanma çabası içinde sürekli yeni bir kimlik edinme arayışına girer.

Yetkeye boyun eğmenin doğal bir sonucu olarak gerçek kimliğini yitirme ve yapay bir kimlikle yaşamak zorunda olmanın trajikliği, Avusturyalı yazar Vicki Baum'un *Berlin Otel* (1943) romanının ana temalarından biridir. Bireyi otoriteye ve uymacılığa zorlayan yetke, romanda Nasyonal Sosyalizm faşizmidir. Çalışmamızın amacı romanın dokusunda yer alan, bireyi kimliksizleşme, özgürlüğünü yitirerek tutsaklaşmaya sürükleyen konformizmin izlerini sürmektir.

***Berlin Otel* romanında konformizmin izdüşümü**

Konformizmin kurgusal sunum mekânı: Otel

Göç, yersiz yurtsuzluk, yabancılık ve yalnızlık gibi 20.yüzyılla özdeşleşen olguların deneyimlenme mekânı olan otel, yazında sıkça karşımıza çıkan motiflerden biridir. Dünya edebiyatında popüler bir mekân olarak yer edinmiş, yazınsal olmanın yanı sıra yazın üretim mekânı da olarak işlev üstlenmiştir. Gönül ilişkileri, casusluklar ve suç öykülerine sahne olmuş aynı zamanda vurguncu, devrimci, zengin, fabrikatör, emekli, asker gibi toplumun farklı kesimlerine ev sahipliği yapan oteller için Nuh'un Gemisi metaforunu kullanmak yerinde olur. Olağandışı ve gündelik yaşamın sembolik mekânı olan otel, belirli bir süre için ortak kaderin paylaşıldığı, farklı uluslardan ve toplumsal kesimlerden insanların bir araya geldiği minyatür bir dünya; toplumsal bir panorama sunumunu olanaklı kılan mikro kozmostur. Alman yazınında Julius Stinde'den başlamak üzere Felix Philippi, Vicki Baum, Maria Leitner, Thomas Mann ve Joseph Roth'un yapıtlarında karşımıza çıkan oteller, olay örgüsünün bir kısmının değil neredeyse tamamının geçtiği yerlerdir (García, 2011: 25-27). Vicki Baum'un *Büyük Otel* (1929), *Şanghay Otel* (1939) ve *Berlin Otel* (1943) romanlarında da toplumsal veya dönemselsel bir panorama sunmak üzere kurgusal mekân olarak otel tercih edilmiştir.

Baum'un *Büyük Otel* romanı filme uyarlanmış ve sonraları kaleme alınan birçok otel romanına prototip olmuş önemli bir yapıttır. Yazar, *Büyük Otel*'de toplumsal bütünlüğü simule ederek bireysel kaderlerin toplamı olarak tanımladığı yaşamı nakletmeye çalışır. Romanda otel yaşamı, sosyal yaşamdan yalıtılmışlık ve özgürlük arasındaki karşıtlığı ifade edip, anonimlik ile karakterize edilen kent yaşamını yansıtır. Weimar döneminin klişe tiplmeleri ile kurgulanan romanda, karakterlerden her biri ekonomik zorluklardan, yalnızlıktan, yaşamdaki anlamsal boşluktan, kendini gerçekleştiremeden muzdariplerdir. Otel ise bu toplumsal panoramanın mikro evrenidir (García, 31). Diğer bir otel romanı

olan *Şanghai Otel*'nde Almanya'dan Çin'e birçok farklı aidiyetten insanı bir araya getiren, bu farklılıkların buluşma noktası olan otel kozmopolit bir yapıda karşımıza çıkar (von Känel, 2012: 31). Çalışmamızda ele aldığımız *Berlin Otel*'inde ise otel, Nasyonal Sosyalistlerin bir sığınağı aynı zamanda hırs, çıkar ve entrikayla örüntülü yaşantılarına sahne olan bir mekândır:

Nasyonal Sosyalizmin işbaşına gelişinden beri, geçici müşterilerin uğradığı geçici bir uğrak yeri olmaktan çok, bu otel yönetimin yarı resmi bir şubesi idi, ülkenin geri kalan kısmından uzak, konforlu bir adacağı halindeydi. Burada, Hitler rejiminin kaymak tabakası kalıyordu: Haftayı Berlin'de geçiren ve yakın zamanda edindikleri servetleriyle aldıkları eski arazilerdeki ailelerini arada sırada görmeye giden yüksek görevliler; bombardımanın malikânelerinden çıkardığı sanayiciler, otomobil ve taksi yokluğundan evlerine ulaşım olanağını yitiren, ama otelin son derece yüksek ücretini ödeyebilen ayrıcalıklılar. Üçüncü Reich'in seçkinleri, yabancı firmaların zenginleriyle burada görüşebiliyor, dümenler çeviriyor ve pazarlıkta bulunuyordu. Burası bütün Quisling'lerin ve işbirlikçilerinin, kalantor bankacıların, önemli sanayicilerin, az veya çok karanlık yabancı ajanların genelkurmay karargâhıydı... Bu eski ve güzel otel, Nazilerin yeni Almanya'larını sergiledikleri bir vitrin görevi üstleniyordu. Onların propagandalarını kusursuzca destekliyordu (s.7-8).

Berlin Otel'nde mikro kozmos işlevi üstlenen otel yalnızca Naziler, sanayiciler, bankacılar veya zengin çevreler için bir buluşma noktası değildir. Burası aynı zamanda ortak bir yazgıyı paylaşan yazar, sanatçı, doktor, öğrenci, fahişe, işbirlikçi gibi toplumun farklı kesimlerini bir araya getiren bir mekândır. Yazar burada Nazileri iktidara taşıyan sonrasında kendilerine dayatılan koşullar altında bedel ödeyen insanların yaşama tutunma, çıkar sağlama, yükselme, başkaları tarafından onaylanma, yeni bir benlik edinme vs. çabaları içinde bocalamalarını; konformizmin dayattığı koşullar altında yaşamlarını oradan oraya sürüklenerek idame ettirme çabalarını öyküler.

Konformist kişilikler veya yapay kimlikler

Yaşama dair seçimleri, kararları ve eylemleri ile insan kendi gerçekliğini inşa eder. Seçimler kişinin içinde var olmak isteği dünyaya dair beklentileri, istekleri ve tasarımları ile ilintili olup bu doğrultuda belirlenir. Yaşam kişiye birden çok seçim olanağı sunar; özgür irademizle kendi yaşantımıza dair yapacağımız seçimler, öncelediğimiz yaşam tarzı aynı zamanda kişiliğimizi de seçmemizi sağlar. Kişinin ne olacağına, kendini nasıl tasarladığına yönelik yaptığı bu özgür seçim aynı zamanda seçilen yaşamın, tasarlanan kişiliğin sorumluluğunu omuzlarına yükler. Bu yüzden insan seçtiği yaşamın gereklerini yeri getirme, iyi yönlerinin yanı sıra kötü taraflarını da kabullenme durumundadır; sorumluluk gerektiren özgürlük kişiye gerektiğinde bedel ödemeyi dayatır. Çünkü her yapı-seçilen yaşam ve kişilik-belirli eylem olanakları ve tutumlardan kuruludur, kişi ise seçilen yapının gereklerini yerine getirmek zorunda olup kaçınma imtiyazına sahip değildir (Adugit, 2013: 65-66). *Berlin Otel*'nde aynı şekilde Nazileri iktidara taşıyan insanlar, kendi seçtikleri yaşamın bedelini ödemektedir. Sınırları, davranış ve tutum biçimleri Naziler tarafından belirlenmiş bu yaşam içinde insanlar, kendilerini güvene alma, dışlanmama, ötekileştirilmeme adına konformizmi benimsemektedir. Bir kesim de herhangi bir baskı veya zorlama olmadan salt çıkarlar elde etmek için konformist davranır.

Nasyonal Sosyalizm, egemen olduğu yıllarda yalnızca resmigeçitler veya marşlarla değil aynı zamanda kamusal ve özel alanda insanlar arası ilişkileri yeniden düzenleyerek varlığını iyiden iyiye hissettirmiştir. Öyle ki 1933'den itibaren geleneksel olan selamlaşma kalıplarına kadar müdahale etmiş, gündelik yaşama ait bu davranış kuralı geleneksel olmaktan çıkmış siyasi bir eyleme dönüşmüştür. "Heil Hitler!", Nazizm'i onaylamak ve eskiyi reddetmek anlamı taşıırken "Grüß Gott!" ifadesi Nazi karşıtlığı olarak anlaşılmıştır (Süß, 2018: 113-114). Nasyonal sosyalizmin egemen olduğu karanlık dönemin öykülediği romanda, karakterlerin söylemlerine ve davranış biçimlerine yansıyan zorunlu uyma biçimleri arasında

bu selamlama biçimi dikkat çeker. Heil Hitler! demek, romanda aynı zamanda ötekileştirilmenin önüne geçen bir söylem, zorunlu konformizmin dışavurumudur:

Bu, Führer'in resmi, güleç yüzlü bir portresiydi: Yayık ağzının budala ifadesine rötuş yapılmış, sıradan buruna en soylu hatlar kazandırılmış ve şişkin gözlere ateşli bir bakış verilmişti. Bu görüntü Avrupa'da o denli yayılmıştı ki, insanlar artık Führer'in gerçek çizgilerini unutmuşlardı. Ama bu eski bir hileydi ve Cesar'dan Napoleon'a kadar, bütün hükümdarlar tarafından kullanılmıştı. Schmidt biraz tiksintiyle resme baktı, küçük taburesinin üstüne üzerine çıktı ve duvarda çivi çakacak bir yer aradı (s.5). Kesinlikle. Artık benim gitmem gerek. Heil Hitler! dedi Schmidt isteksizce (s.9).

Sosyal yaşamın Nazileştirilmesinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan ve romanda Schmidt karakteriyle yansıtılan bu zorunlu uyma biçimleri bir yandan da Jung'un persona'sını akıllara getirir. Jung'un terminolojisinde persona, sosyal ilişkilerde insanın sergilediği davranış ve uyuma işaret eder. Öyle ki bu davranış ve uyum biçimi, içinde var olunan dünyanın bir dayatmasıdır ve insanları bir şekilde bu beklentileri yerine getirmeye zorlar (Jung, 2005: 55). Romanda öykülenen Nasyonal Sosyalizm döneminde de insanlar bir nevi maskelerini (persona) takmış, Nazilerin beklentilerini karşılamaya çalıştıkları bir dünyada ötekileştirilmeden var olmaya çalışmaktadır.

Konformizmin sosyal ilişkilerde birey üzerindeki en çarpık yansıma biçimi romanda evliliklerdir. Bu özel sosyal ilişki biçimi konformist yaşam tarzının benimsenmesiyle, bambaşka bir forma bürünerek adeta başkalaşım geçirmiştir. Aşk, cinsellik, aile kurma veya soyunu devam ettirme gibi evliliğin temel motivasyonlarının yerini çıkara dayalı ilişkiler almış, evliliğe gerekçe olmuştur:

Güzel ve zarif giyimli olan kadınlar da vardı. Kadınların çirkin ve hantal olan bir kısmı da Hausfrau'nun sürekli rozetini taşıyorlardı. Bunların en hantalı, en göze çarpanı, en güllünc kılıksı, Gauleiter Heinrich Plottke'nin karısı Frau Plottke'ydı. Plottke'nin kendisinin de sevimsiz bir yüzü vardı... Plotke karısını sevmiyordu, üstelik onu seven kimse yoktu; ama kadın Hitler'in hayranları arasında, ilk sırada olanlardan biriydi. Partinin eskileri, bu cins kadınlara 'Varisliler Tugayı' diyorlardı. Kadının hizmetleri, Plottke'ye Führer'in nimetlerini sağlıyordu ve onun kocası olmak yararlıydı (s. 20-21).

Romanda uymacılığı özel ilişkilere sirayet eden karakterine varan geniş bir çerçevede ele alan Baum, konformist aydın sorununu görmezden gelmez ve eleştiri oklarını topluma yüz çevirmiş aydınlarla yöneltmek istercesine konuyu irdeler. Romanda Nazilerin hegemonyasına girmiş konformist entelektüel kesimi temsilen yazar Koenig yer alır. Diğer yazarlar Nasyonal Sosyalist rejimin tehditkâr, baskılayıcı, kısıtlayıcı yapısından ötürü sürgün edilmiş ya da kaçmışlardır. Koenig ise Üçüncü Reich'in yazarı olmayı kabullenmiş, onların istekleri doğrultusunda yazınsal yapıtlar vererek konformist davranmayı tercih etmiştir. "Diğerleri kendiliğinden kaçarken veya zorunlu olarak sürgüne gönderilirken, Avrupa sınıfından tek yazar olarak kalmıştı. Askeri amaçla kullanılan tumturaklı, abartılı öyküleri ve savaş ilahilerini sipariş üzerine ürettiyordu" (s.82). Baum, yazar Koenig'i aynı zamanda Hitler'i iktidara taşıyan patolojik düşünce yapısına sahip insanları-Almanların orta sınıfı- temsil eden bir figür olarak tasarlar. Koenig, Almanlığı yücelten düşünce yapısına sahip, boyunduruk altında olmayı-Hitler ve Nasyonal Sosyalizm egemenliği altında olmayı- özgür düşünce ve eyleme tercih eden biridir. Bir ideolojinin boyunduruğu altında olmanın varoluşsal gerekçesini haykırmak istercesine yazar Koenig düşüncelerini agresif bir tonda şu ifadelerle dile getirir:

Goethe züppenin tekiydi, Helene'den, Roma'dan, İtalya'dan ve bütün şeytani güzelliklerden esinlenirken, Almanya'dan hiçbir şey alamıyordu, diye bağırırken Koenig tümüyle sarhoştü. O, Beethoven'i sevmiyor, Kleist'i hor görüyordu. Gotik sanatının bütün ustaları Goethe'yi tiksindiriyordu. Ama Alman ruhu gotiktir. Bu ruh soyuttur, karanlıklarla doludur ve bir oluşun görüntüsüne sahiptir. Çarpıktır, işkenceye uğramıştır ve acı çekmeyi sever... Sizlerden hiçbiriniz Almanya'yı anlayamaz. Toplumculuk, militarizm, disiplin diye nitelendikleriniz; Prusya'nın körü körüne emir verme ve emre uyma kanunudur. Kendi duygusal ve ölçsüz derin hırsından korktuğu

içindir ki, Alman ulusu sürekli bir zincire vurulma ve kırbaçlanma duyumsaması içindedir. Alman hür olmayı istemez. Çünkü bu onun özbenliğinin parçalanması demektir (s.86).

Aydınlar, yaşamın anlamını maddi çıkar arayışı ve kendinden beklenileni yapma/uymacılık ile dolduran kitlelerden belirgin biçimde ayrılan kişilerdir. Modern dönemlere değin aydın, amacı dünyevi olana yönelik olmayan felsefeci, din adamı, edebiyat insanı ve sanatçıyı tanımlamak için kullanılmış, yaşama bakış açıları diğer insan yığınlarıinkiyle bir karşıtlık ilişkisi içerisinde olmuştur. Öyle ki insanlar siyasi ihtirasların peşinden sürüklenirken, aydınlar bu ihtiraslardan kopuk ya da tamamen kayıtsızdır. Aydınlar, eğitimsiz güruhun siyasi ihtiraslar peşinden sürüklenmesini ve iki bin yıl boyunca yol açtığı kötülüklerin ve nefretlerin önüne geçemeseler de iyiliği bir değer olarak yüceltmeyi başarmışlardır. Ancak 19.yüzyılın sonundan itibaren aydınlar, siyasi ihtiraslara kapılmış, diğer insanların ihtiraslarını hafifletme işlevi üstlenmesi gerekenler bu ihtirası alevlendirme görevini devralmış; bir bakıma hem insanlığa hem de aydınlığa ihanet etmişlerdir. Ortaya çıkan bu yeni aydınlar, aşırı, nefretle dolu, sabit fikirlere sahip ve arzularının peşinden sürüklenen karakteristikte olup, eğitimsiz yığınları gerektiğinde dizginlemesi gerekirken hizmetine girmiştir artık. Bu aydınlar kendini devlet işlerine vererek daha da güçlenme, eğitimsiz insanların ihtiraslarını benimseyerek onların kalbinde yer edinme çabası daha doğrusu ihanet içindedir (Benda, 2006: 37-40). Nazilerle olan ilişkileri ve yazarlığını Nazilerin öngördüğü bir çizgide yürüten roman figürü Koenig aynı zamanda Nasyonal Sosyalistlerin saldırgan ve diğer ulusları ötekileştiren zenofobik tutumuna karşı durması gerekirken onlara özdeşleştiğinden bir nevi aydın ihaneti içindedir.

Hemcinslerine ana figürlerden biri olan Lisa Doorn başta olmak üzere romanında yer veren Baum, kadının Nasyonal Sosyalist toplumdaki varoluş biçimini aksettirmek ister. *Berlin Otel'i*'nde konformizm yanlıgısı içindeki kadın, sınırları erkek egemen anlayış tarafından belirlenen bir yaşam süren yapay kimlikleri temsil eder. Romanda olayların merkezinde yer alan kadın figürlerden biri aktris Lisa Doorn'dur. Viyana'da fakirlik içinde yaşayan beş çocuklu bir aileden gelen Lisa'nın yaşamı, Hitler ile karşılaşmasıyla bambaşka bir yöne evrilmiştir. "Sonra da o unutulmaz an, Führer'in arabasının duruşu ve onun eğilerek, nemli ve titrek ellerinden bir kucak dolusu çiçeği alışı vardı" (s. 37). Bu karşılaşmanın duvar afişlerinde yer almasıyla yaşamı bir anda değişmiş, Nazi taraftarı Johannes König tarafından keşfedilmiş, kısa sürede kendini sahnede başrol oynarken ve Hitler tarafından alkışlanırken bulmuştur. Genç, çekici ve zeki bir kadın olan aktris, romanda Üçüncü Reich döneminin konformist sanatçısı olarak belirir. Nasyonal Sosyalistlerle olan dostlukları ve bazılarıyla yaşadığı gönül ilişkileri ona konforlu bir yaşamın ve şöhretin kapılarını sonuna kadar açmıştır. Bu ayrıcalıklı yaşamın keyfini süren aktris bir yandan da Nasyonal Sosyalist öğretileri içselleştirmiş olduğundan kendine ve daha önemlisi topluma yabancılaşmış bir sanatçı trajikliği yaşamaktadır:

Ülkeyi yönetenler onun dostlarıydı. Lisa bundan gurur duyuyordu. Bunlardan birkaçının özel şekilde yaşamına girmesi ona pek bir şeye mal olmamıştı. Onların her birine bağlanmış, onlara hayranlık beslemiş, şimdi generale gösterdiği saygının benzerini göstermişti... Dünyanın derinliklerine kadar uzanan sarsıntılar, onun aklını pek az kurcalıyordu. Yurdunu seviyor ve onun üstünlüğünden hiç şüphe etmiyordu. İyi ve soylu ne varsa Almanya'ya ait olduğuna inanıyordu. Müzik, şiir, ilim, felsefe, tiyatro, sinema, yollar ve manzaralar, onu bağlayan bütün bu derin ve içten olgular hep Almandı. Eksiksiz ve saf dinsel inançsızlığındaki Lisa, Üçüncü Reich'in bu çocuğu, hiç düşünmeden ve kayıtsız Yeni Düzeni'nin kutsal kitabına inanıyordu. Ona hiç durmaksızın, Almanya'nın kutsal görevinin, Yeni Düzen'i dünyanın dört bir yanına yaymak olduğunu tekrarlatmışlardı. Bütün bir dünyanın bu güzel nimeti paylaşacak olması düşüncesiyle bile, içi bazen mutluluk doluyordu (s. 51).

Konformizm ve kadın bağlamında ele alındığında romanda diğer önemli bir figür olarak Tilli yer alır. Tilli, güzelliği ile dikkat çeken ancak sahip olduğu bu estetik değeri aktris Lisa Doorn gibi lehine kullanamayan, erkekler için cinsel bir obje olmadan öteye geçemeyen bir kadın olarak betimlenir. "Bazı

ilkel kavimlerin kutsal yontuları gibi Tilli de cinsellikten ibaretti... Tilli isteyenler için çalışan bir zevk makinesinden başka bir şey değildi" (s.28). Yaşamını, bedenini diğer insanlara sunarak kazanan Tilli bir yandan da muhbirlik yapmakta, Nasyonal Sosyalistlere bilgi sızdırmaktadır. Nazilere bilgi vermek yaşamını güvence altına almanın, hain olmadığını kanıtlamasının yegâne yolu aynı zamanda onaylanma adına sergilenen konformist bir davranıştır. Tilli karakterinin içine düştüğü bu durumun sebebi mazisinde yaşadığı bir aşk öyküsünde gizlidir. Nasyonal Sosyalistlerin ırkçı öğretileri ile ters düşmüş geçmişte bir Yahudi genç ile birliktelik yaşamış sonrasında kendini üstesinden gelmesi zor, yoksulluk ve kötülüğün çevrelediği bir yaşamın içinde bulmuştur:

Birkaç yıl oluyor, onun ve benim fotoğraflarımız aynı gün gazetelerde yayınlandı. Lisa Doorn Führer'e çiçek sunan Küçük bir kızdı. Bana gelince, sokaklarda boynundaki; Ben bir Yahudi'yle yattım" yazılı bir levhayla dolaştırılan genç kızdım. İşte bu nedendendir ki, o şimdi milletin ilahesidir, ben de olduğum gibiyim...Evet, Bay Nichols, işte başlangıcım böyle oldu. Vidayı sıkmakla işe başladılar ve bana bütün istediklerini yaptırıldılar. Böylece tepetaklak yuvarlandım, bir karabasandaymışım gibi yuvarlandım, yuvarlandım (s.236-237).

Romanda her iki kadının yaşamı karşıtlıklar düzleminde betimlense de konformizmin yarattığı trajedi ortaktır. Lisa Doorn'un varlıklı bir yaşam sürerken Tilli'nin zorluklar içinde perişan bir dünyada yaşam mücadelesi vermesi yazgılarını farklı kılmaz. Aksine her iki kadın da kendine dayatılan doğruları-düşünceleri, fikir, eylem tarzlarını- kabullenerek kendine yabancılaşan bireyi temsil eder. Aynı zamanda kadın bedeninin metalaştırılması ortak yazgıya dâhildir; biri yaşamını idame ettirmek için para karşılığı erkeklerle ilişkiye girerken diğeri konformizmin sağladığı ışıltılı dünyayı kaybetmeme adına istemeyerek de olsa gönül ilişkileri içine girmektedir.

Prangaları kırmak: Nonkonformizm ve(ya) direniş

Tarihi perspektiften incelendiğinde Nasyonal Sosyalizm'e karşı direnişin, eylem motiflerindeki farklılık nedeniyle tipolojisinin ortaya çıkarılması mümkün değildir. Direnişler, siyasi veya dini sebeplerden ötürü, kurbanlara karşı duyulan merhametten veya suçluluk duygusundan gelişmiştir. Bu yüzden direnişi, amacı Nazizm'i devirme olan siyasi harekete indirgeme yerine Nazi ideolojini reddeden her türlü aktif veya pasif davranış biçimleri olarak tanımlama yönünde öneriler olmuştur. Bu bağlamda nerdeyse günlük yaşamın bir parçası haline gelen Hitler selamı vermemek veya gamalı haç yerine kilise bayraklarının pencereleden asılması ya da gençlik hareketlerinin dikte edilen müzik türleri yerine başkaca-caz, swing-müzikler dinlemeleri direniş olarak tanımlanmış ancak bunlar rejimi yıkmada yetersiz olacağından kabul görmemiştir. Direnişin ne olduğu konusunda fikir birliği sağlanmamış olsa da bunlar her halükarda nonkonformist davranışlarıdır (Liepach, 2001: 50-53). Ayrıca Hitler Gençliği üyelerinin bir bölümünün yoğun askeri eğitimleri, siyasi telkinleri ve bedenleri üzerinden gerçekleştirilen biyopolitikayı reddederek kendi kaderlerini tayin etme ve bireysellikleri savunma yönünde attığı adımlar nonkonformist davranışlar olarak tarihe geçmiştir (Liepach: 21-22). Baum, romanında Martin Richter üzerinden bu tarihi gerçekliğe göndermede bulunur; Hitler Gençliği'ndeki huzursuz kıpırdanmalardan gelişen nonkonformizmi daha da ileri taşıyarak direniş olarak kurgular.

Yazarın kitlelere çağrıda bulunma, onlara belirli bir düşünce ve eylem biçimini telkin etme gayesi aynı zamanda metnin ana iletisi olan tiranlığa karşı mücadeledir. Bireyin kendini ifade etme, eylemde bulunma ve sessini yükseltmesini olanaksız kılan Nasyonal Sosyalizme karşı duruş tiranlıkla mücadele ile eşanlamlıdır. İnsanların çıkarlarını öncelediği, korkudan köşeye sinip özgürlüklerini yitirme pahasına boyunduruk altında yaşama kaderini kabullendikleri bir zamanda faşizme karşı direnişin, uymacılığa karşı özgürlüğün sembolü olarak romanın ana figürü olarak Martin Richter'i öne çıkarır. Richter, Nazi taraftarlarının buluşma noktası ve sığınağı haline gelen otelde saklanmaktadır. Richter,

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

başlarda rejim taraftarıdır. “Ben de bir zamanlar Führer’e bir Mesih gibi inanmıştım” (s.68). Ancak daha sonra Hitler’in vaatlerinin gerçek olmak bir yana, Almanya’yı çöküşe sürüklediği ve halkına ihanet ettiğini görmesiyle fikirleri yön değiştirmiş bunun üzerine öğrencilerden oluşan bir direniş hareketi oluşturup liderliğini üstlenmiştir. Ana figürdeki bu değişim nonkonformizmin felsefesiyle yakından ilişkilidir, çünkü “nonkonformizm, yaşamda ahlak, değer yargısı veya hakikat diye bir şey olmadığı, sosyal yaşamın anlamsız, yararsız olduğu felsefesini bünyesinde barındırmaktadır” (Sarıkaya, 2013: 233). Richter’in nonkonformist eylem biçimi, Nazilere boyun eğmek zorunda kalmış insanları konformist güruhu cesaretlendiren, değişim ve dönüşüme giden yolda öncü bir rol üstlenmektedir:

Richter, duvarlara yazılan bir isimdi, yalnızca. Bir fıslıtı, bir söylenti, bir tehdit ve uykusuz geceleri dolduran bir korkuydu; bu bir tutku, bir umut, bir efsaneydi. Evlerin duvarlarında görülüyordu: “Richter’i öldürebilirsiniz, ama onun ruhunu asla öldüremezsiniz!” Bu, duvarlarda, otomobillerde, metronun kalabalık vagonlarında, halka açık parklarda, otobüslerde ve anıtların kaidelerinde yazılmış bulunuyordu. Polis devriyeleri bu yazıları silmek için dolaşüyor, gördükleri yerlerde bütün gece boyunca nöbet tutuyordu. Ertesi gün aynı duvar yazısını buluyorlardı: “Richter’i öldüreceksiniz, ama onun ruhunu asla öldüremeyeceksiniz!” (s.10).

Nasyonal Sosyalizm karşıtı eylemlerinden dolayı tutuklanan ancak daha sonra bir şekilde kaçmayı başaran Richter’in Nazilerle alay edercesine onların sığınağı olan otelde bir süre saklanması romanın çok zincirli olay örgüsünün önemli bir parçasıdır. Çünkü polis araması sırasında gizlenmek için odasına girdiği Lisa Doorn’un değişimini bu karşılaşma sağlar. Lisa odasında gizlenmeye çalışan Richter ile ilk kez göz göze geldiğinde korku ile paniğe kapılır. Önünde iki seçenek vardır; onu ele vermek veya ona yardım etmek. Bu ikilem içinde bocalarken onunla konuşmaya başlar, Martin’in kendisi ve arkadaşlarının başına gelenleri oyuncuya aktarmasıyla aklı karışır. Ancak Nasyonal Sosyalizm rejiminin bütün nimetlerinden yararlanan, yaşamından olanca mutlu iken ona yardım etmek anlamsız gelmektedir, çünkü onun bakış açısı oldukça farklıdır. “Acınızı ayıplamıyorum, dedi Lisa, derinden yaralanmıştı. Ama bu yanlış, Bütün söyledikleriniz yanlış. Almanya’nın Führer tarafından ayağa kaldırılmadan ve bugünkü haline getirilmeden önce ne olduğunu unuttunuz mu? Fakir ve mutsuz sürünüp duruyorduk. Artık, güçlüyüz, yeniyoruz ve kudretliyiz” (s.67). Bunları söylerken içten içe kendi yaşamını sorgulamaya, görkemli yaşamında özgür olup olmadığını konusunda düşünmeye başlar yaşadığı ikilem adeta varoluşsal bir bunalıma dönüşür:

Lisa, daha bir saat öncesine kadar hiç tanımadığı bu yüzün çizgilerini incelemeyi sürdürdü: Bu kadar kısa bir zamanda, bu derece alışılmış olması ne hayret vericiydi. Kıvrımlarıyla sırtı, yarası, yara izleri ve bir başkaldırı, bir azap kaynağı olan fikirleri Lisa’nın gözlerine kazanmıştı... “Özgürlük mü?” diye düşündü Lisa... Özgürlük zahmetli ve acıklydı. O çok acı çekmiş, korkmuştu, saklanmak zorunda ve her an tehlike içindeydi. Bu özgürlük müydü? Onu artık tanıyor muyum? Özgürlük klasik piyeslerde kulağa hoş gelen, alkışlandığı galerilerde yükselen bir sözcüktü... Rahat yaşamını bulandıracığı için görmek ve tanımak istemediği şuuraltının derinliklerine gömdüğü, unuttuğu şeyler, bir anılar demeti aniden Lisa’nın belleğine üşüşti. Çok azdılar neredeyse bir avuç dolusu, ama özgürlüğü tanyorlardı (s.70).

Baum, okuyucuya özgürlük gibi başat bir insani değeri anımsatmak ve zor zamanlarda da olsa insan onuruna yakışır biçimde davranmanın gerekliliğini yeniden keşfettirmek için bu noktada Lisa Doorn’da zihniyet değişimini devreye sokar. Bu değişim, konformist düşünceden özgür düşünceye dönüşümdür. Kendine dayatılan ve kanıksadığı yaşama yönelik yaptığı sorgulamalar Lisa Doorn’un kendilik değerlerine dönmesine yeter. Kendine yabancılaştığını fark etmesiyle adeta konformizmin prangalarını kırar. Romanın başlarında Nazilerin güdümünde tutsaklığı özgürlüğe yeğlemesiyle anti kahraman portresi çizen aktris artık özgürlük yanlısı, yaşamı pahasına kendini tehlikeye atan gerçek bir kahramana evrilir. Tutsak olmanın sırtına yüklediği ağırlıktan kurtulmak isteyen Lisa Doorn oyunculuk yeteneğini de kullanarak Richter’in kaçmasına, özgürlük mücadelesine devam etmesine yardım eder. Bir yandan

da ona âşık olan Lisa, romanın sonunda ışıltılı yaşamını arkada bırakarak Richter ile yeni bir yaşama adım atar. Ancak buradaki aşkı, karşı cinse karşı olan duygulanım olarak değil alegorik bir düzlemde değerlendirmek yerinde olacaktır. Çünkü Richter'deki özgürlük ve cesaret, kadındaki zihniyet değişimini tetikleyen ve onu karşı cinse bağlayan ana unsurlar olarak ön plana çıkmaktadır.

Romanda konformizmin prangalarından kurtulan bireyleri yansıtmaya açısından öne çıkan başka figürler de yer alır. Bu bağlamda anlatının başında yetkeye boyun eğen, uyumcu davranışlarıyla kendi olamamanın trajiğini yaşayan İngiliz tutsak Geoffrey Nichols ve Tilli romanın sonlarına doğru diğer insanları önceleyen özgeci bir davranış benimserler. Otelde tutsak olduğu süre boyunca kendi ülkesi İngiltere aleyhine propaganda yayını yapan Nichols, romanın sonlarına doğru özgürlükçü bir düşünce ve eylem biçimini benimser. Radyo yayını sırasında Almanya propagandası yapması beklenirken, İngilizleri cesaretlendiren cümleler sarf eder. "Gemi batıyor, saldırılarınızı sürdürün, gelmeye ve bombalamaya devam edin. Gerçeği söylüyorum! Amca yaklaşın, onlara en sert şekilde vurun, çöküyorlar, biz kazanacağız" (s.244). Kendini temize çıkarmak için ülkesine verdiği bu mesaj, yaşamına mal olsa da özgürlüğünü elde etmiş olur.

Nonkonformizm, Nichols'un bu davranışıyla romanda adeta dalga etkisi yapar; başkaldırma biçiminde kendini gösteren eylem biçimi adeta birinden ötekine bulaşan bir fenomene dönüşür. Nazilerin muhbirliğini yapan Tilli de yaşamını tehlikeye atma pahasına eski sevgilisinin-Yahudi olan- annesine yardım eder. Bu davranışının kendisini içinde bulunduğu durumdan daha zor bir duruma düşüreceğini bilmesine rağmen, oteldeki bombardman sırasında otele gizlice giren sevgilisinin annesi Frau Baruch'u savunur. Nasyonal Sosyalistlerin barınağı olan otele Yahudi bir kadının girmesine sinirlenen Gauleter'e yönelik Tiili'nin sarf ettiği cümleler ise boyunduruk altında olmanın dayanılmaz ağırlığından kurtulmak isteyen birinin adeta çığlığıdır:

Çok sevdiğim iki erkek kardeşim vardı, onlar da Rusya'nın soğuşunda öldü. Şuna buna bağlandım, ama onlar da gitti, ama ben yaşıyorum. İngiliz'i seviyordum, ama artık o da burada değil. Bombaları dinleyin, dinleyin onları! Hepsi bizim için! Neden artık başka şeylere bağlanayım? Oyunu kaybettiniz, Herr Gauleter; sizden korkmuyorum. Ne yaparsanız yapın, siz kapana kısılmış bir faresiniz.! Ah! Şuraya bir bomba düşse de hepimizi, sizi, beni, Yahudileri, arı ırktan olanları ve diğerlerini hep birlikte öldürse, ne kadar hoşuma gidecek. Ölmeyi isterdim, ama sizinle aynı mezara gömülmek beni tiksindiriyor! (s. 257).

Romanda Nazilere karşı direnişin sembol ismi Richter'in kaçışına yardım eden aktris Lisa Doorn ve İngiliz tutsak Nichols'un dışında Phlippe, Gaston, komi Adolph, Adolph'un babası gibi karakterlere yer verilir. Yazar bu geniş kişi kadrosuna yer vererek konformizme tepki olarak ortaya çıkan direnişin, bireysel çabalayıştan çıkıp kitle içinde genişleyen ve yayılan bir fenomene dönüşmesinde birlik ve beraberliğin önemli olduğunu okuyucu kitlesine hatırlatmak ister. Ayrıca romanda gözden kaçmaması gereken diğer bir nokta ise direnişin sembol ismi Martin Richter, Aktris Lisa Doorn, Tilli ve İngiliz tutsak Nichols'un başlarda Nazizm'in savunucuları-bazıları zorunlu olmakla beraber-olmalarına rağmen romanın sonunda zihinsel olarak değişim gösteren dinamik figürler olarak kurgulandığıdır. Bu bağlamda romanın aynı zamanda dönemin toplumsal dönüşümünü öykülediği söylenebilir.

Sonuç

Nasyonal Sosyalizm döneminin toplumsal gerçekliğini duyumsatmaya çalıştığı *Berlin Otel*i romanında Baum, mekân olarak mikro kozmos işlevi üstlenen oteli tercih eder. Yazında sıkça yinelenen motiflerden olan otel, romanda hem Naziler ve zengin çevreleri-sanayici, bankacı, firma temsilcileri-hem de yazar, sanatçı, öğrenci, fahişe, işbirlikçi gibi toplumun önemli bir kesimi temsil edenler için bir sığınaktır. Söz

konusu mikro evrende toplumu simule eden konuklar bir bakıma Nazileri iktidara taşıyarak kendi tayin ettikleri kaderlerin bedelini ödeyen yığınları temsil etmekte, sınırları belirlenmiş bir şekilde kendilerine biçilen rolleri oynamaktadır. Bu roller çalışmamızda ele aldığımız konformizme işaret eder. *Berlin Oteli*'nde konformizmin toplumdaki yansımalarını farklı boyutlarıyla görmek mümkündür. Bir kesim için çıkarlara hizmet eden bir kesim ise zorbalığa karşı yaşamda kalma adına zorunlu olarak geliştirilmiş bir yapıdadır. Çıkara dayalı konformizmi romanda yalnızca Hitler'e yakınlaşmak için sevmediği bir kadında evlenen Gauleiter Plotke, Üçüncü Reich'in nimetlerinden sonuna kadar faydalanan aktris Lisa Doorn ve aydın ihaneti ile tanımlanabilecek, Nazilerin dikteleri ile yazılar kaleme alan yazar Koenig kişilerinde görürüz. Zorunlu konformizmin en basit örneği romanda Hitler selamı olmakla birlikte ayrıca Nazilerin baskılarıyla muhbirlik yapan Tilli ve Nazi propagandası yapmaya zorlanan tutsak Nichols'da görmekteyiz. Söz konusu kişiler kendilik değerlerinden yoksun olduklarından aynı zamanda yapay kimlikleri simgeler.

Romanda bir taraftan adeta kimlikten yoksun bedenlerle yaşamayı kabullenmiş karakterlerin bocalamaları öykülenirken bir taraftan da yazınsal bir strateji izlenerek konformizmin ağırlığı altında ezilen bu kesimin karşısına Nazizm'e karşı mücadele eden karakterler yerleştirilir. Bunların başında romanın ana figürü Martin Richter gelir. Önceleri Nazi taraftarı olan Richter, gerçek yüzlerini gördükten sonra onlardan uzaklaşmış cephe almıştır. Bu yönüyle Richter, yazarın okuyucuya telkin etmek istediği cesaret, değişim ve dönüşümün sembol ismidir. Toplumsal değişim ve dönüşümün en zor zamanlarda dahi mümkün olduğunu vurgulamak isteyen yazar Richter dışında Lisa Doorn, Tilli ve tutsak Nichols gibi roman karakterlerini de dinamik bir biçimde kurgulamıştır. Bu karakterler romanın sonlarına doğru Nazilerin zorbalığına boyun eğmeyerek yaşamları pahasına bir karşı duruş benimser; Lisa Doorn ihtişamlı yaşamına sırt çevirerek Richter'in mücadelesinde yanında yer alırken, Tilli ve Nichols Nazilere karşı sesini yükseltip adeta prangalarından kurtulurlar.

Kaynakça

- Adugit, Y. (2013). Özgürlüğün Kısa Tarihi. FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi. (16), 63-93.
- Baum, V. (1991). *Berlin Oteli*. (E. Sunar, Çev.). Siren Yayınları: İstanbul.
- Benda, J. (2006) *Aydınların İhaneti*. (C. Soydemir, Çev.) Doğu Batı Yayınları: Ankara.
- Berlin, İ. (2007). İki Özgürlük Kavramı. Liberal Düşünce Dergisi, (46), 59-72.
- Fromm, E. (2008). *Özgürlükten Kaçış*. (Ş. Yeğin, Çev.) Payel Yayınları: İstanbul.
- García, O. (2011). Das hotel im spiegel der deutschsprachigen literatur--Motiv, Kulisse, Bühne und Schauplatz. *Anuario de Estudios Filológicos*. vol. 34, pages: 23-37. Erreichbar unter: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3849870>
- Jung, C. G. (2005). Dört Arketip. (Zehra Aksu Yılmaz, Çev.) İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Kessler, T. Fritsche, I., (2018), *Sozialpsychologie*. Springer Verlag: Wiesbaden.
- Liepach, M. (2001). *Nationalsozialismus und Zweiter Weltkrieg*. Stark Verlag: Freising.
- May, R. (1997). *Kendini Arayan İnsan*. (A. Karpat, Çev.). Kuraldışı Yayıncılık: İstanbul.
- Sarıkaya, O. "Konformizm-Nonkonformizm Açısından Edip Cansever'in Şiiri." FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 2 (2013): 229-245. <http://dergi.fsm.edu.tr/index.php/ia/article/view/42/67>
- Süß, D. (2018). Arbeit, Leistung, Bürgertum. Norbert Frei (Hrsg.), in *Wie bürgerlich war der Nationalsozialismus?* (s. 113-114). Göttingen: Wallstein Verlag
- von Känel, S. M. (2012). Vicki Baum. In: *Metzler Lexikon deutsch-jüdischer Literatur*, (2. erweiterte und aktualisierte Auflage, S. 29-31). Stuttgart/Weimar: Verlag J.B. Metzler.

Yükselbaba, Ü. (2017). Milgram Deneyi: Otorite ve İtaate Dair. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 75 (1) , 227-270.

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616